

samenstelling: E.J. Stoffels

(ej.stoffels@hetnet.nl)

NOMENCLATUUR deel 2

CULTUURVARIËTEIT definities:

- Een cultuurvariëteit is een tot een cultuurgewas behorende groep planten die voor cultuurdoeleinden als een zelfstandige eenheid kan worden beschouwd

- Een cultuurvariëteit is een door bepaalde kenmerken of eigenschappen afwijkende groep planten die door (vegetatieve of generatieve cultuurmaatregelen in stand wordt gehouden

9. CULTUURVARIËTEIT:

= *ras*

= *cultivar*

= *cv.*

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

bladkleur:

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

bloemkleur:

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

boomvorm:

fastigiaat

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

takvorm:

kronkelig

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

boomvorm:

treurend

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

boomvorm:

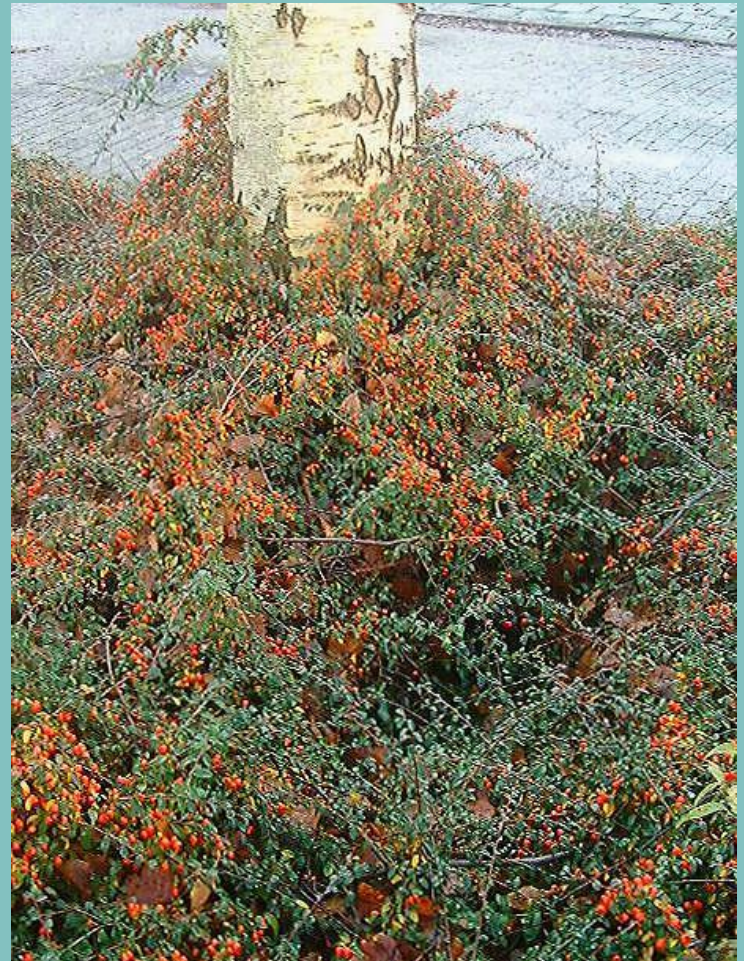
bol

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

heestervorm:

bodembedekker

9. CULTUURVARIËTEIT voorbeelden:

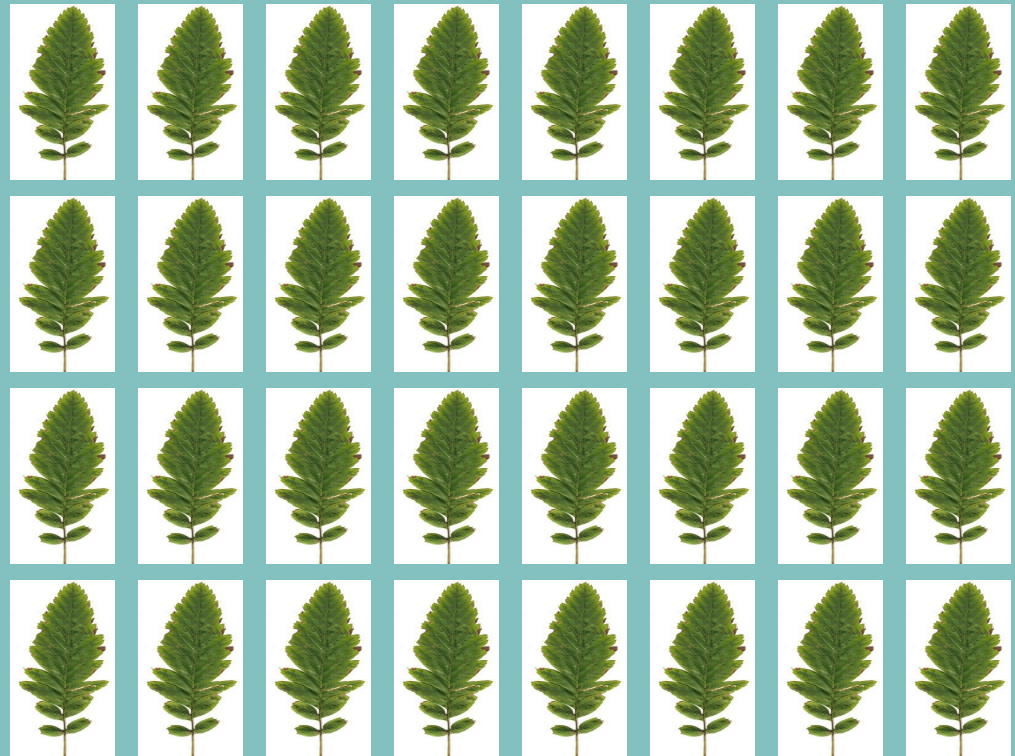
smaak:

consumptiefruit

9.1 KLOON:

Vegetatieve vermeerdering:

9.1 KLOON: alle nakomelingen zijn identiek

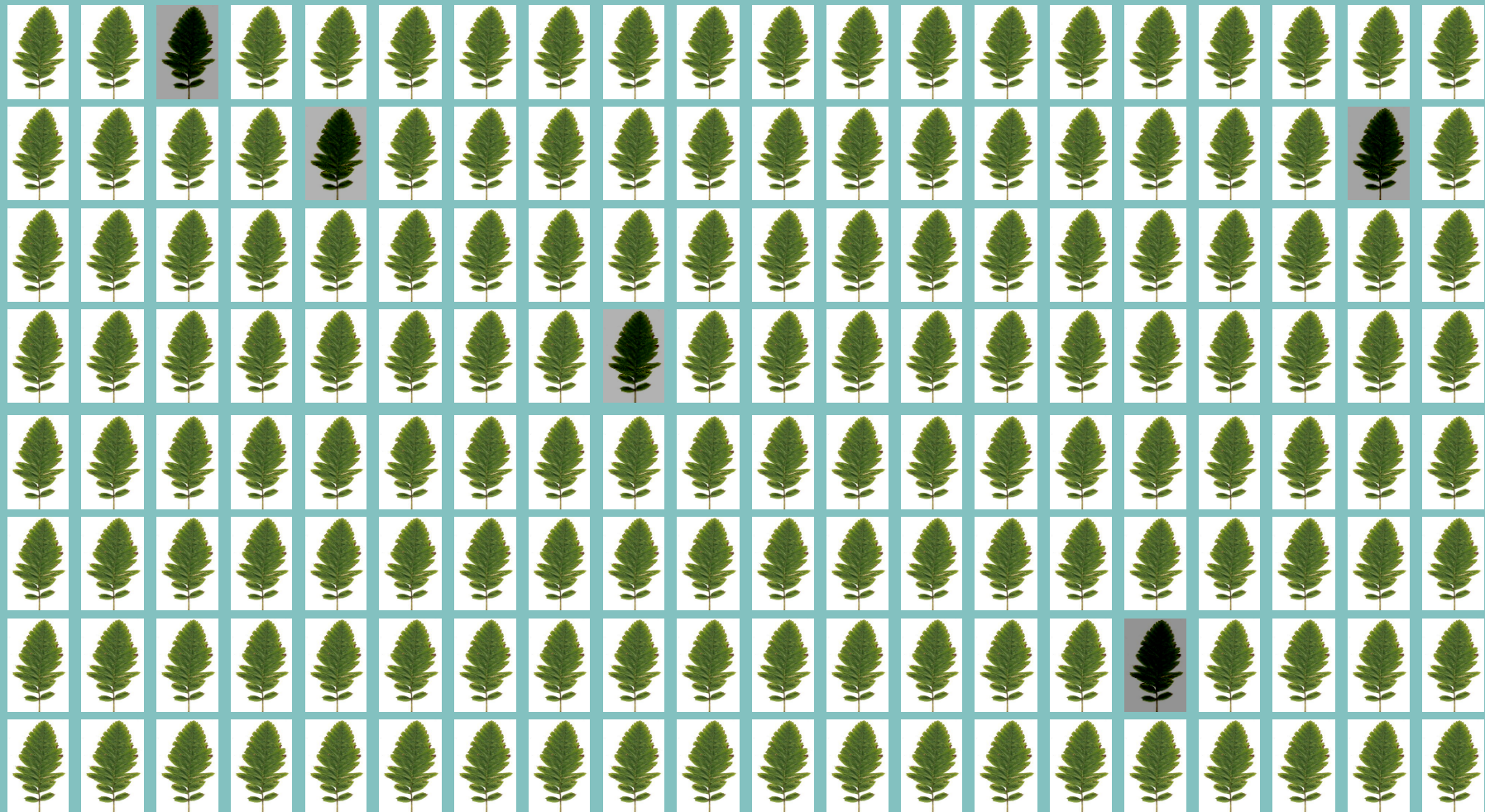

9.1 KLOON: ziektes verspreiden zich snel!

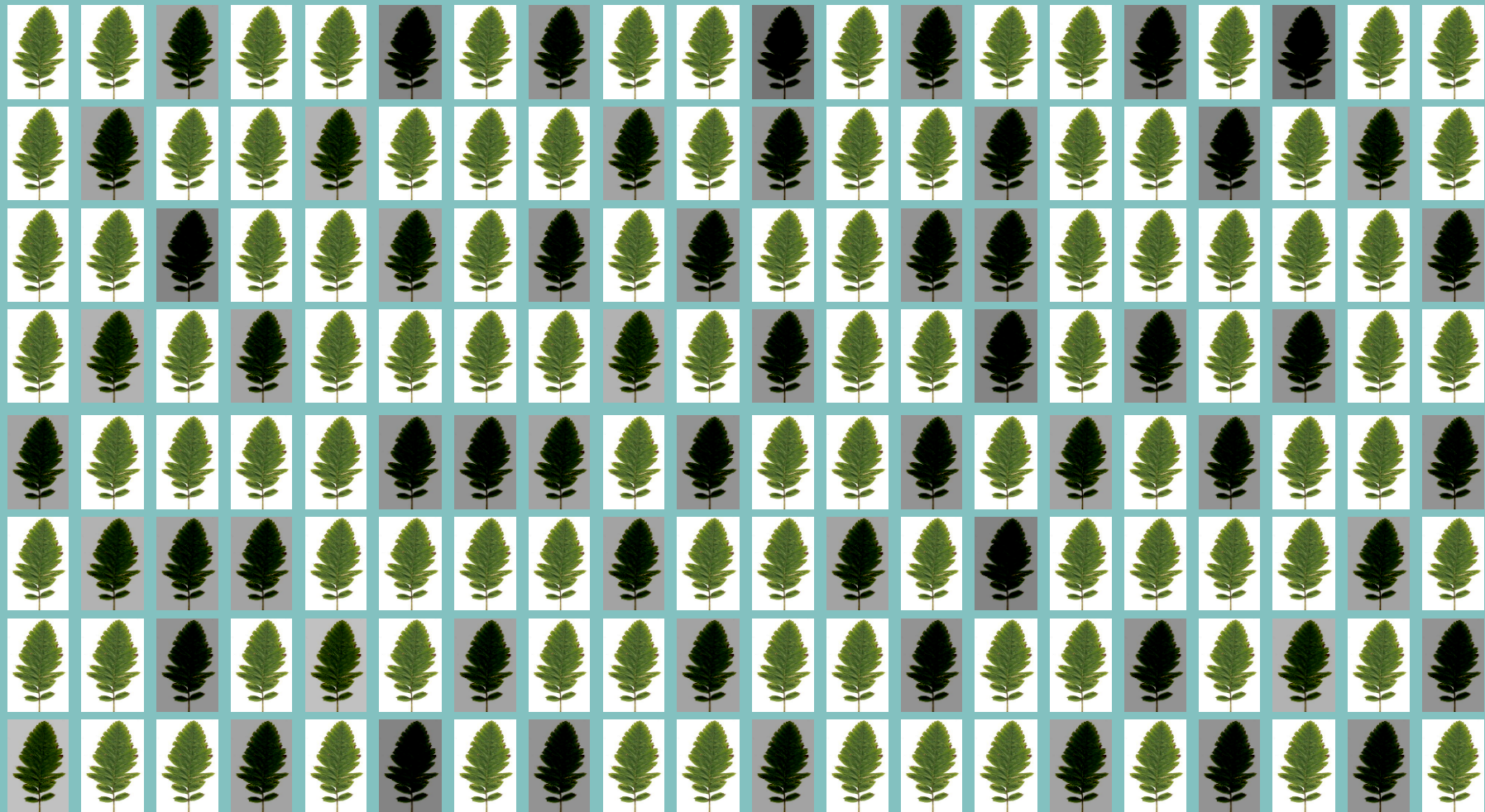
9.1 KLOON: ziektes verspreiden zich snel!

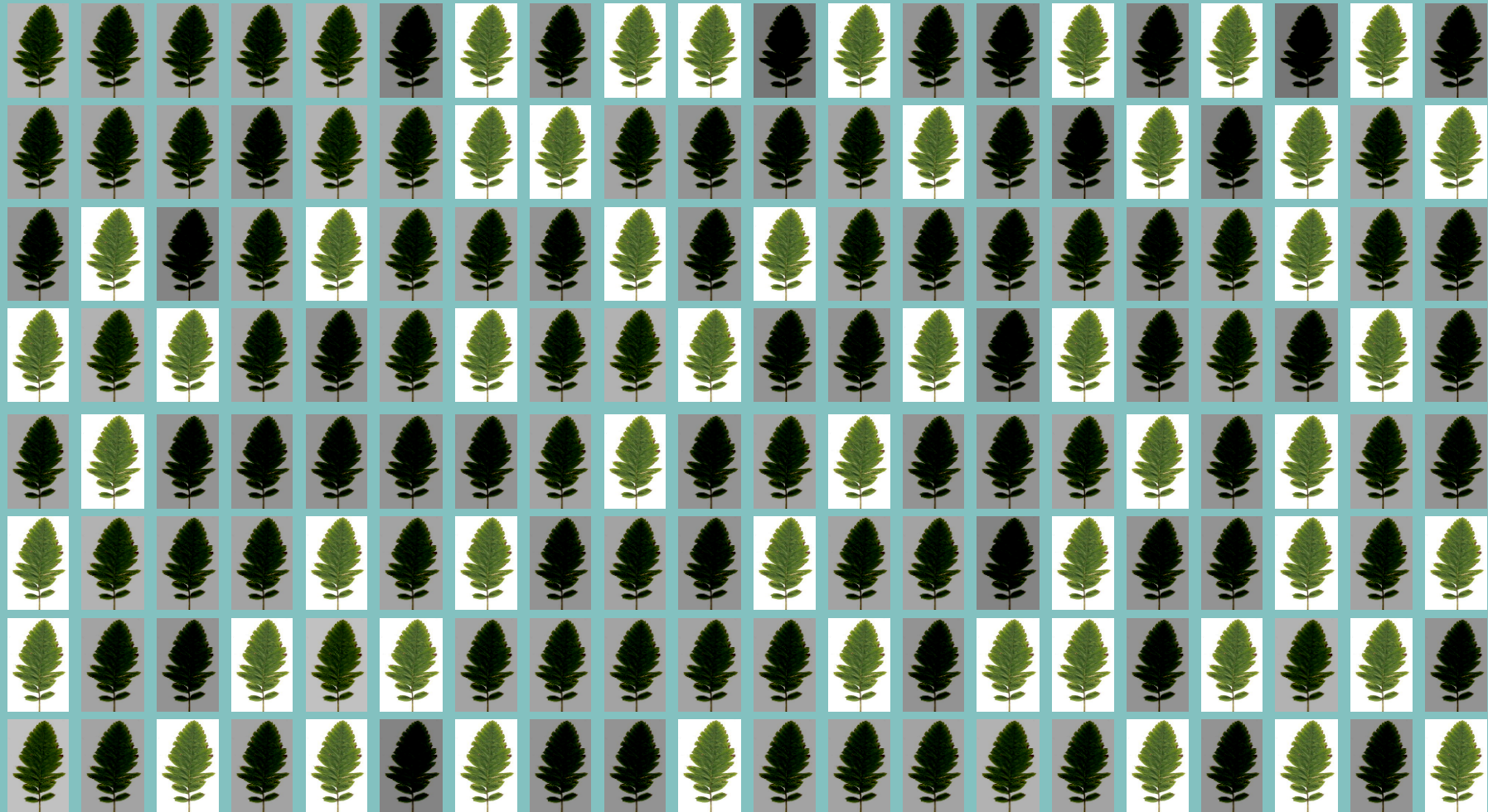
9.1 KLOON: ziektes verspreiden zich snel!

9.1 KLOON: ziektes verspreiden zich snel!

9.1 KLOON: ziektes verspreiden zich snel!

9.1 KLOON:

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

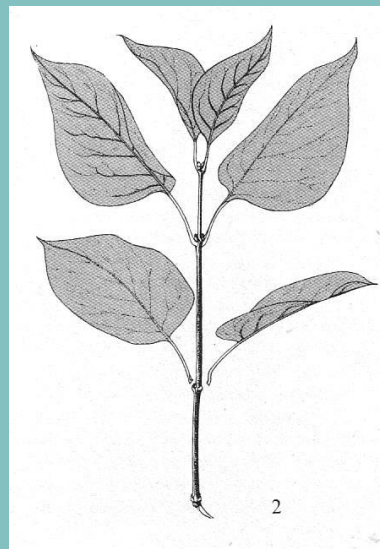
scheuren

Aster

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

zomerstek

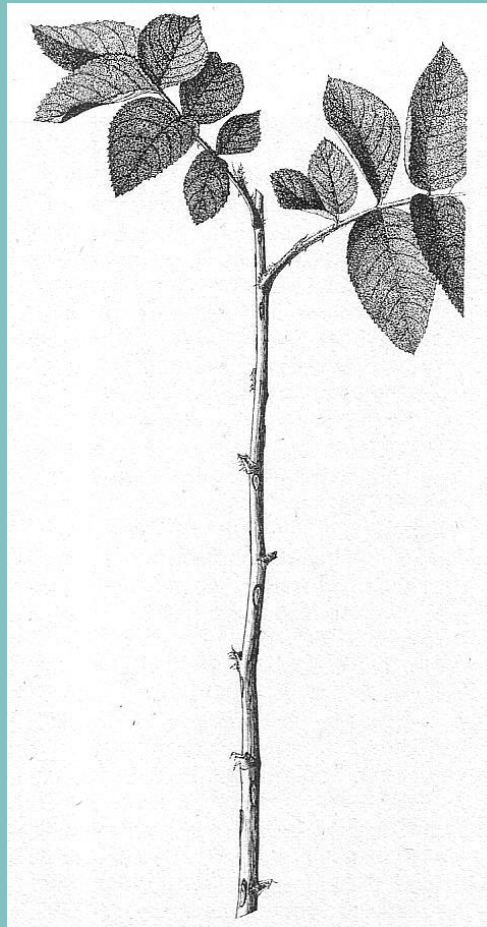

Syringa vulgaris

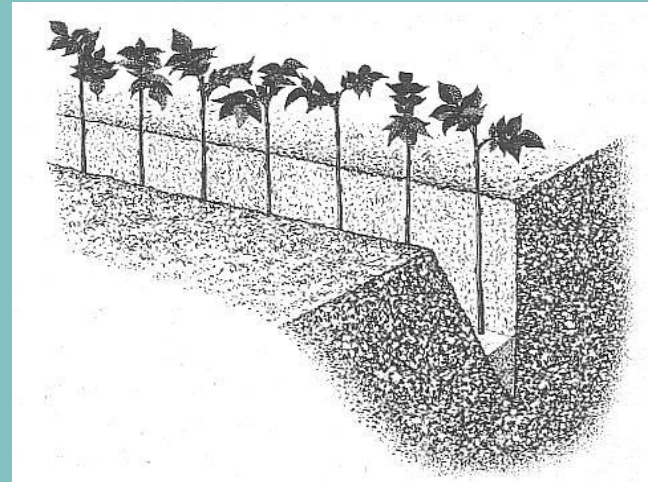

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

zomerstek

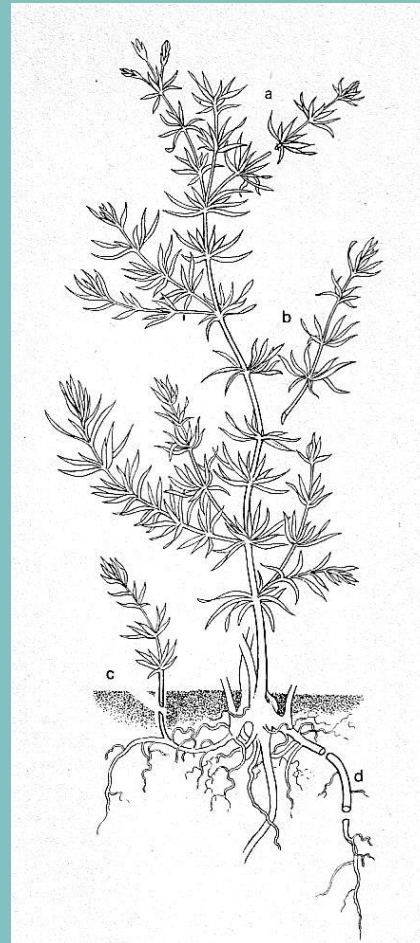

Rosa

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

zomerstek

Lavandula

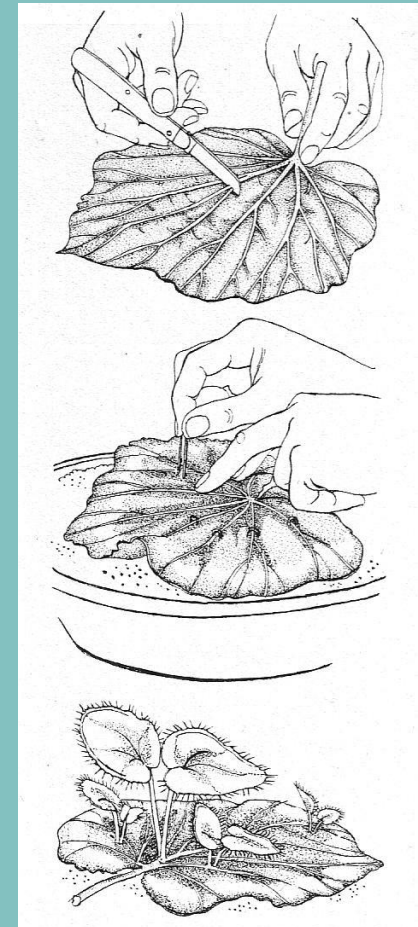

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

bladstek

Begonia rex

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

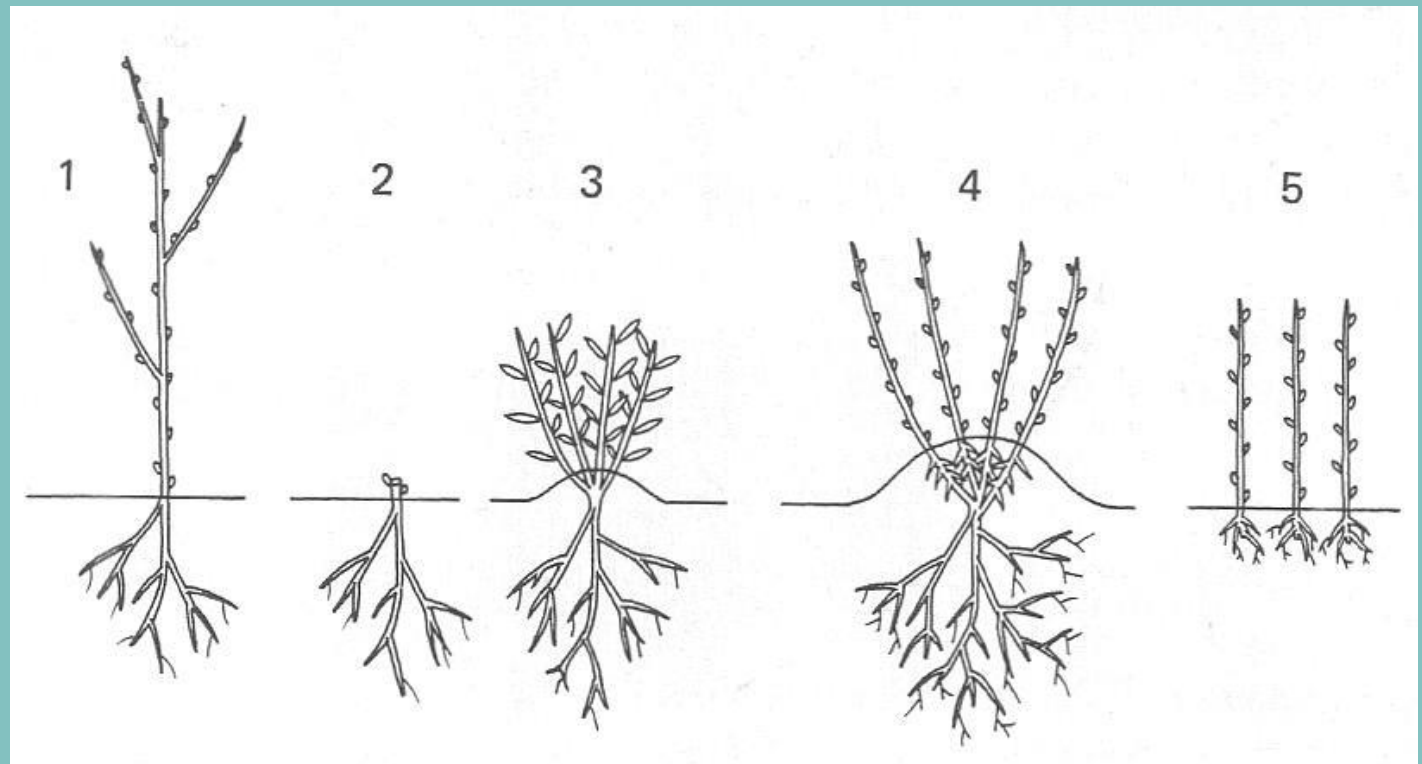
winterstek

Forsythia

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

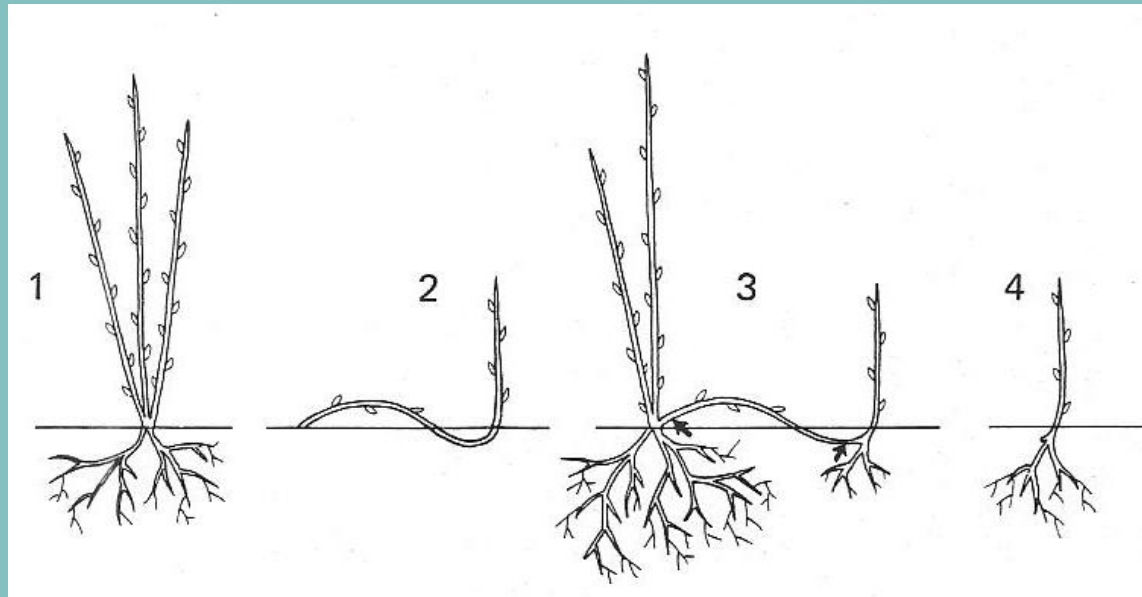
aanaarden

onderstammen b.v. van appel

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

afleggen

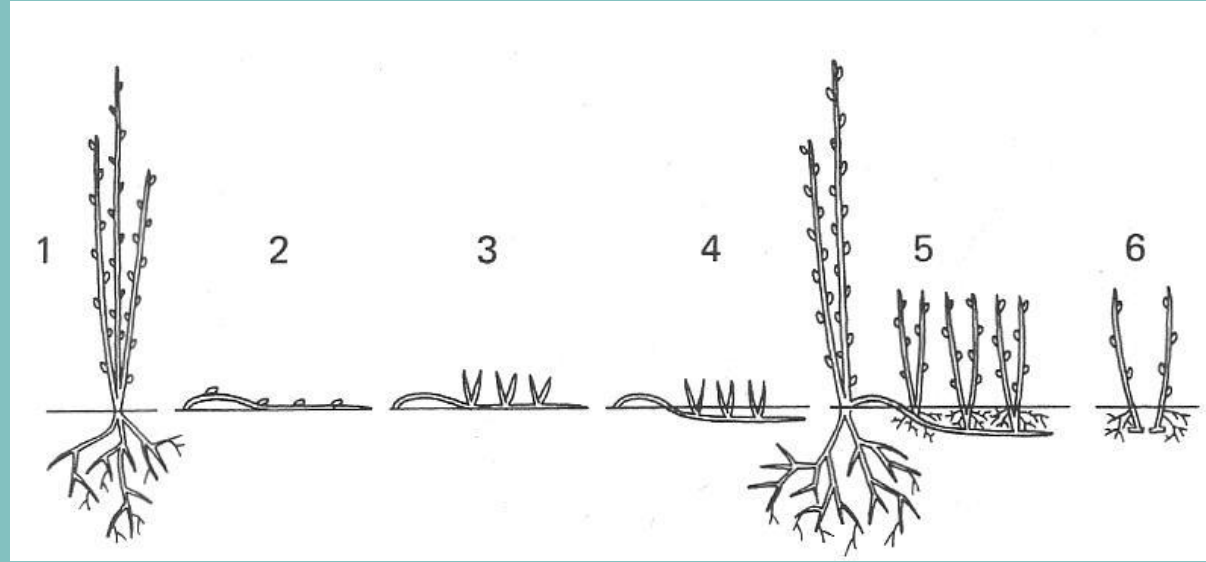

Magnolia

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

dubbel afleggen

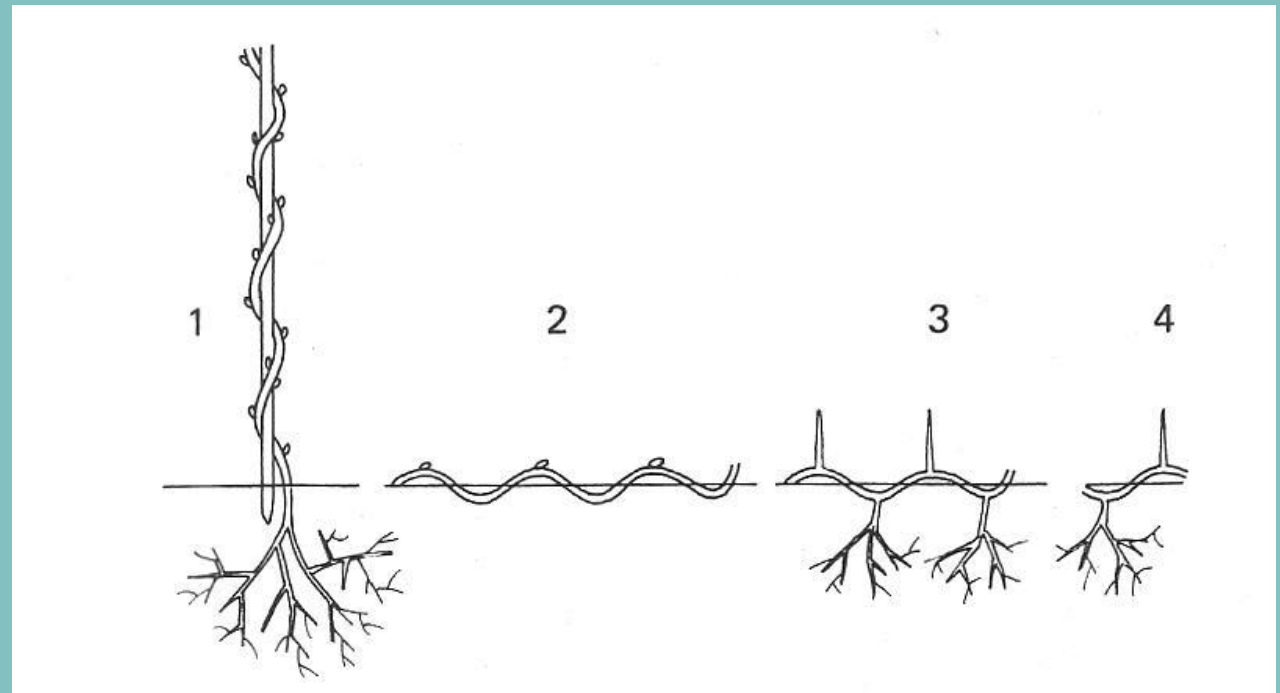

Hydrangea paniculata

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

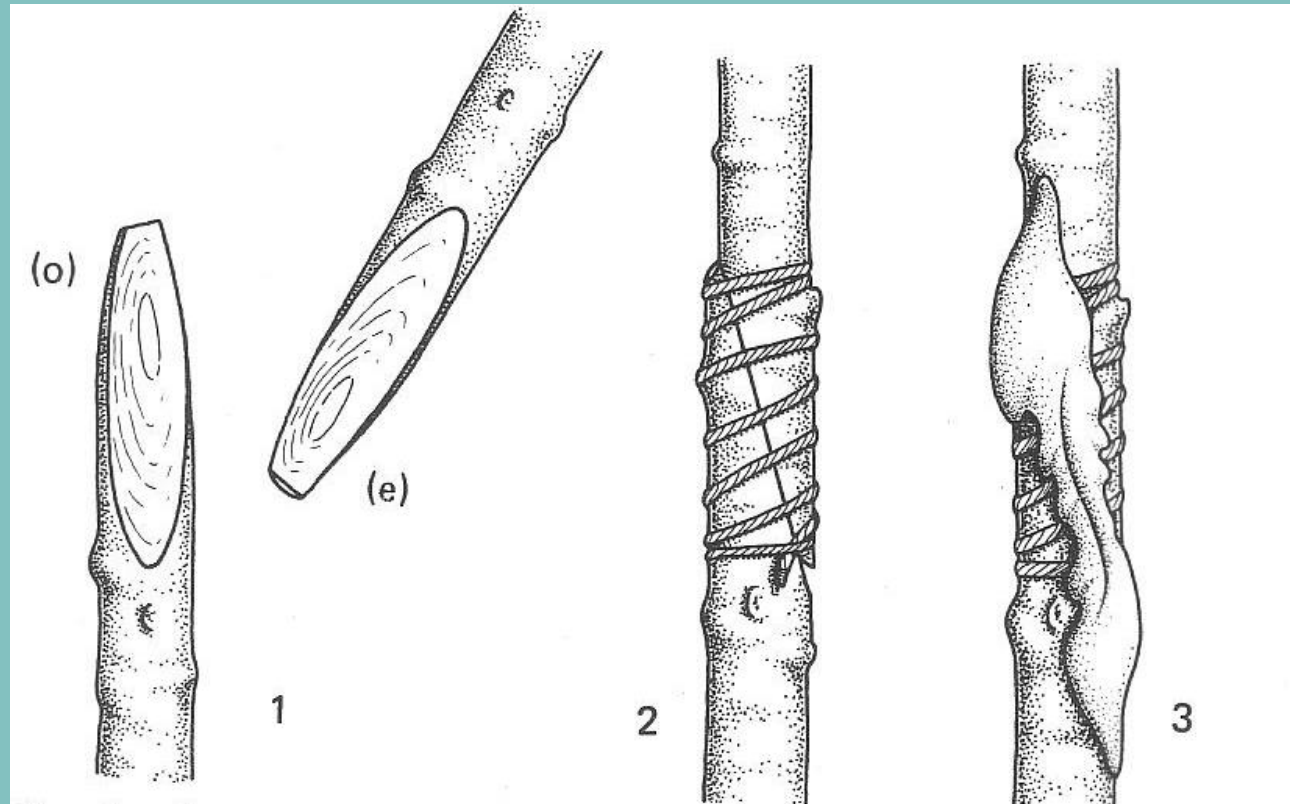
golvend afleggen

Wisteria

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

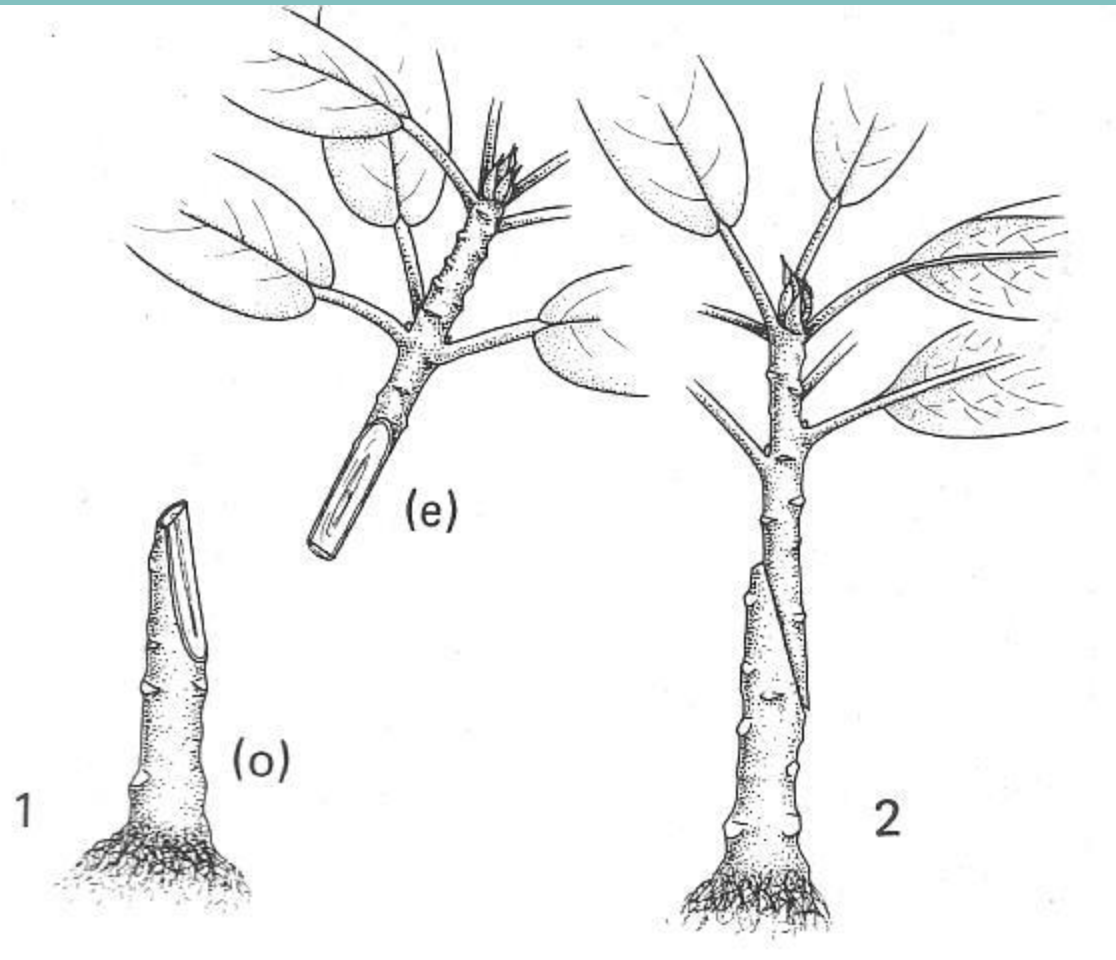
copuleren

onder- en bovenstam even dik

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

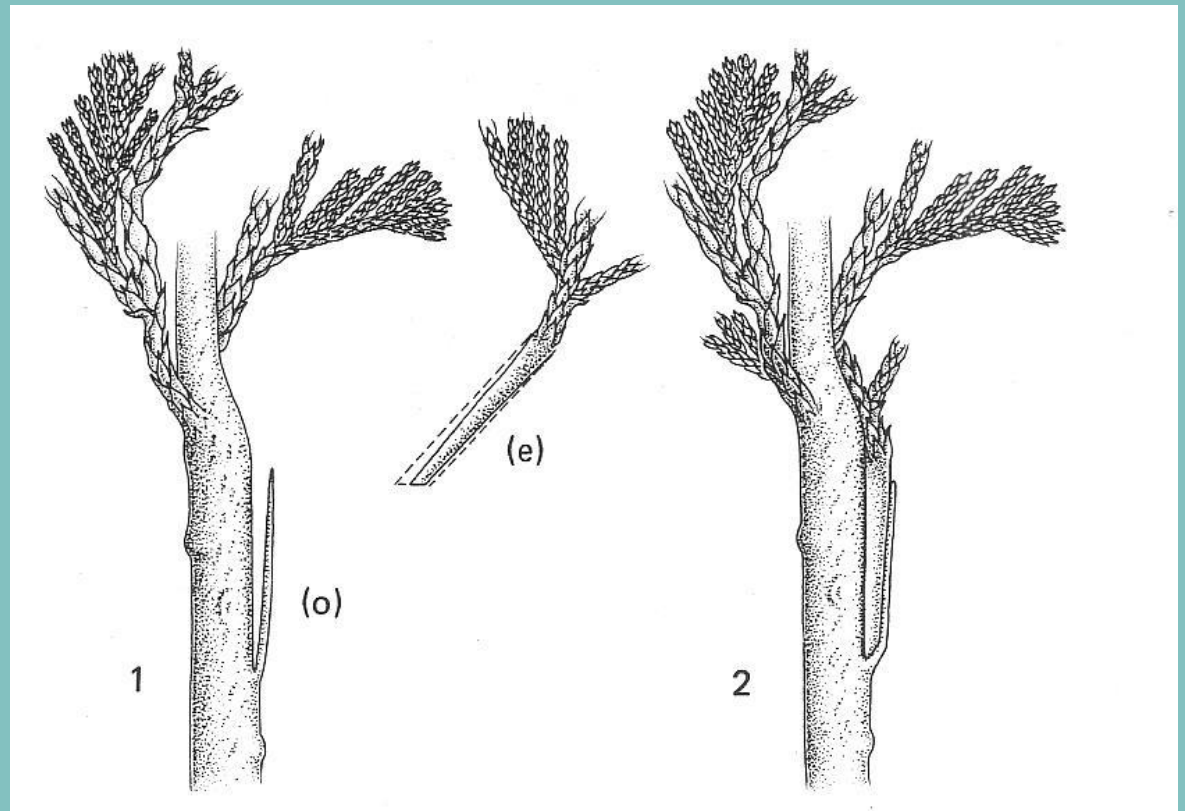
plakken

onderstam dikker

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

terzijde zetten onder een lip

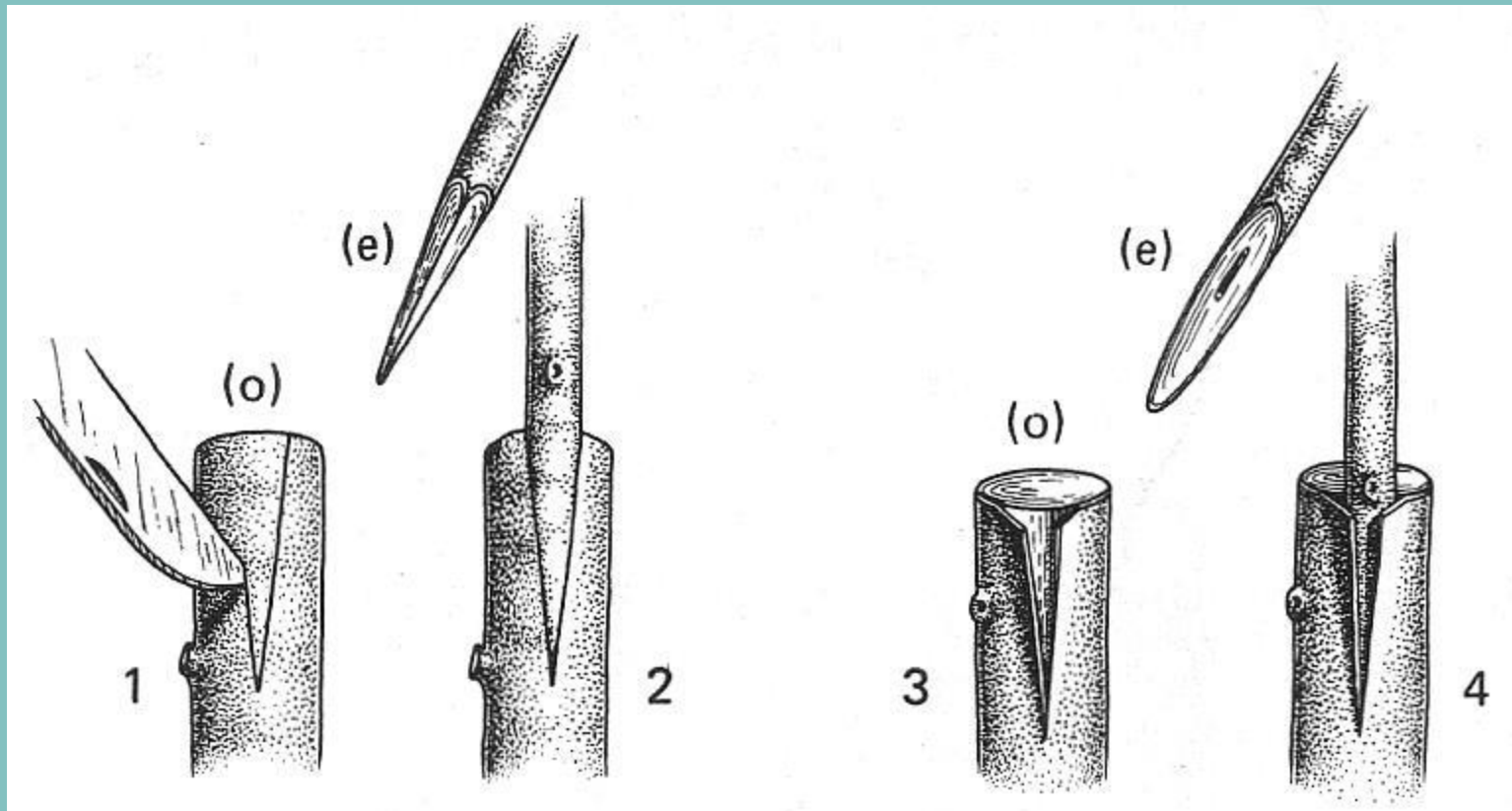
onderstam dikker

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

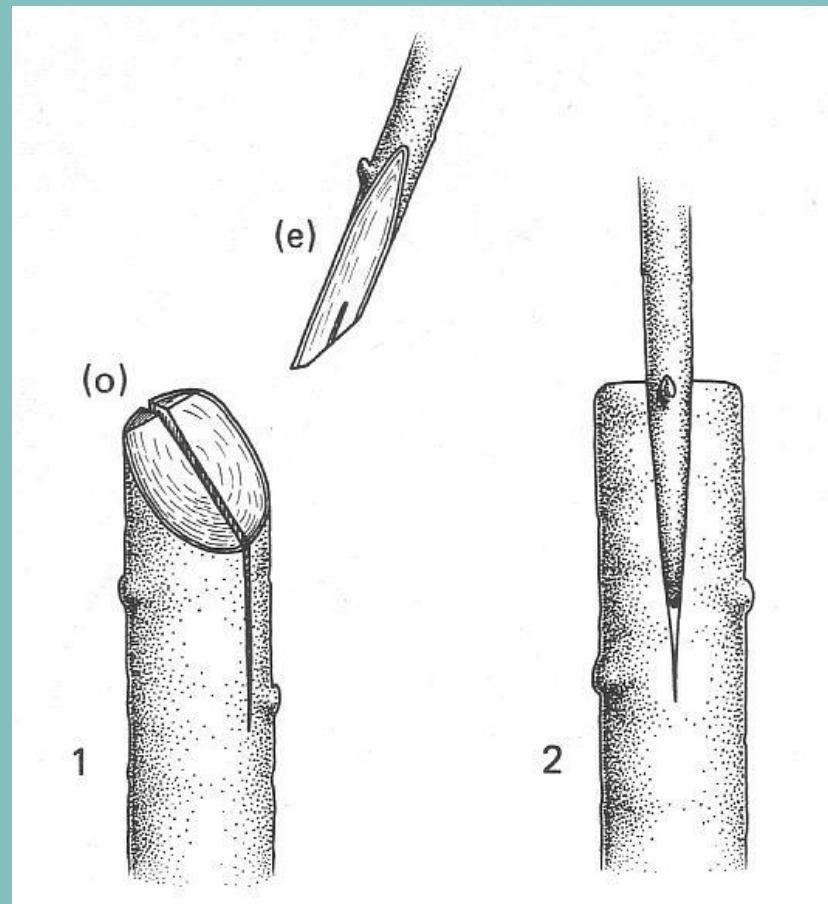
driehoeks-enten

kroonenten

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

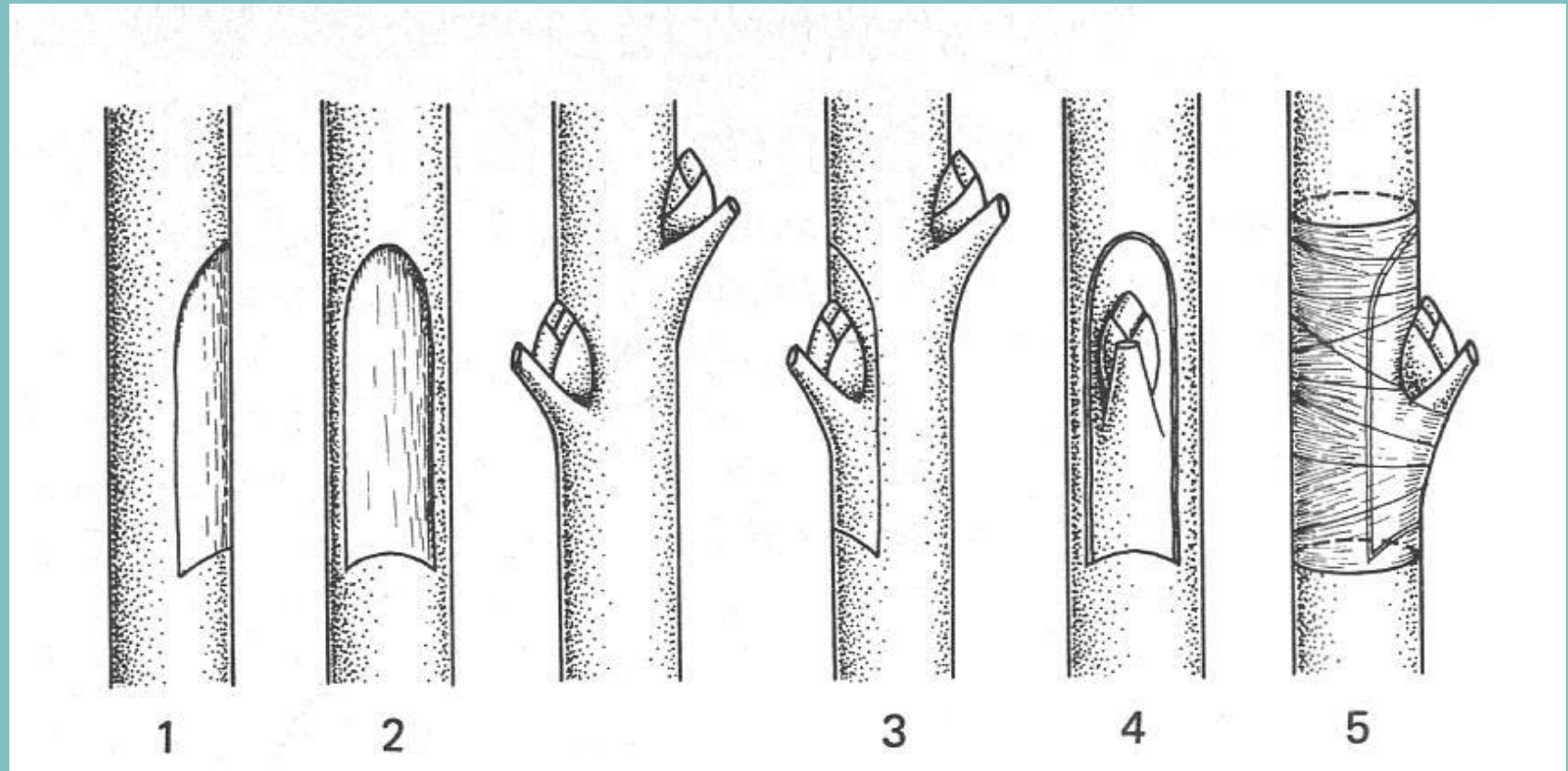
spleet-enten

vaststaande onderstam

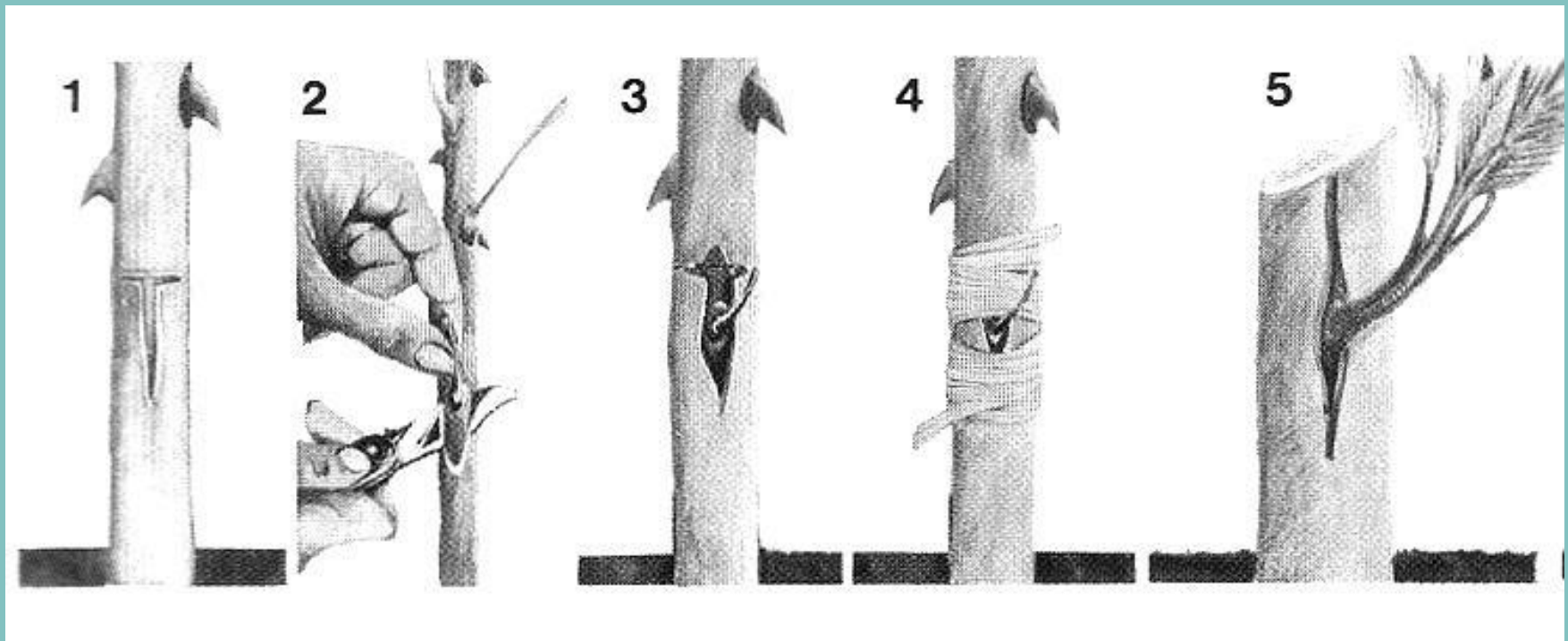
Vegetatieve vermeerderingsmethode:

oogenten (chip-budding)

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

oculeren

struikrozen

Vegetatieve vermeerderingsmethode:

invitrocultuur

Robinia

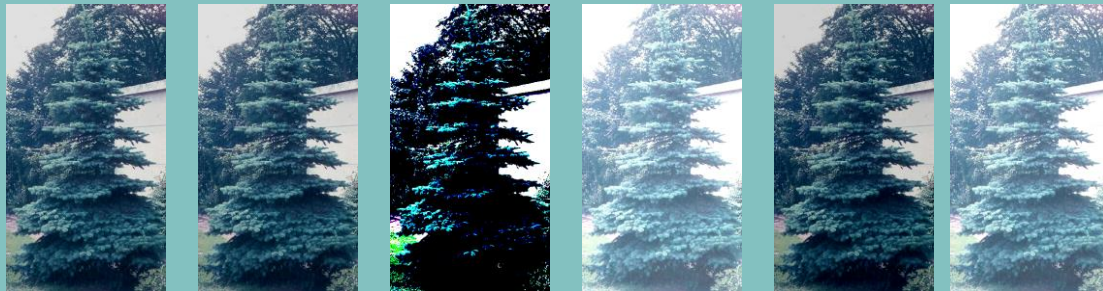

---

10. HET WINNEN VAN NIEUWE CULTIVARS

---

10. 1 selectie uit zaailingen

Picea pungens

Picea pungens 'Koster'

10. 2 mutatie

Mutaties zijn plotseling optredende veranderingen in planten of delen van planten.

a. optredend in de geslachtscellen (uit zich in de volgende generatie)

Clematis montana 'Tetrarose'

10. 2 mutatie

Mutatie zijn plotseling optredende veranderingen in planten of delen van planten.

a. Mutatie in een meristeem (monstrueuze vorm of sport)

Acer negundo

Acer negundo 'Flamingo' (mantelchimaer)

■ 10. 3 stamselectie (populatie)

Stamselecties zijn doorgevoerde selecties van zaailingen.
De nakomelingen zijn constant, met een zeer geringe variatie.

Toepassingen:

Gazongrassen

Rozenonderstammen

Sommige boomkwekerijgewassen (b.v. Rode beuk)

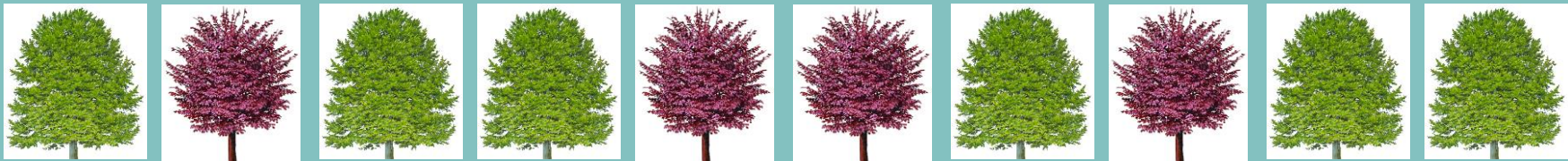

Fagus sylvatica 'Atropurpurea'

F 1

F 2

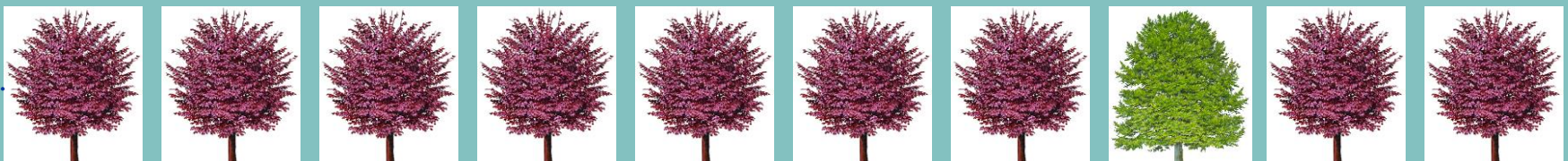
F 3

F 4

F 5, enz.

Uiteindelijk is het nakomelingschap zo constant dat de nog voorkomende geringe variatie géén bezwaar meer oplevert.

10. 4 jeugdvorm

Vegetatief vermenigvuldigde schubconiferen in de *jeugdvorm* waarin ze nog *naaldvormige* bladeren dragen

jeugdvorm (naalden)

→
normaal: uitgroeit tot schubvorm

volwassen vorm (schubben)

10. 4 jeugdvorm

10. 5 kruisingen (hybriden)

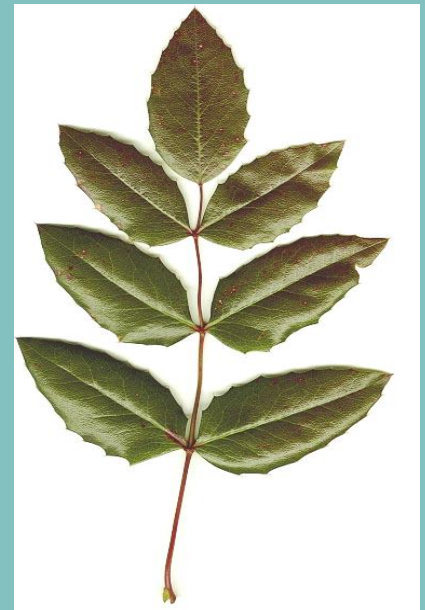
a. geslachtskruising

Berberis

x Mahoberberis

Mahonia

10. 5 kruisingen (hybriden)

b. soortkruising

Sorbus aucuparia

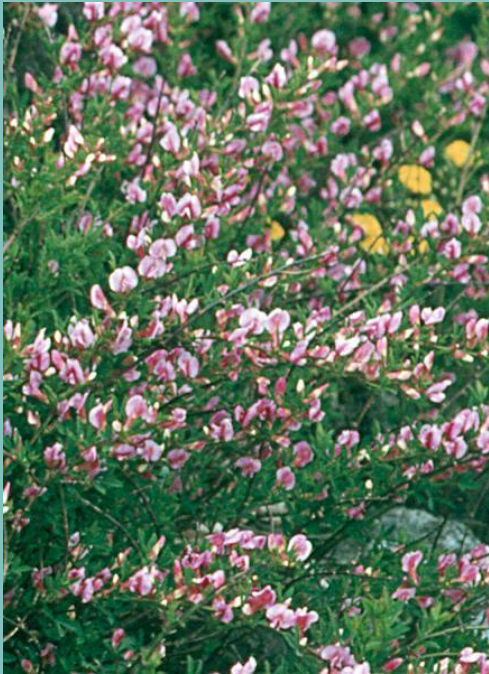
Sorbus x thuringiaca

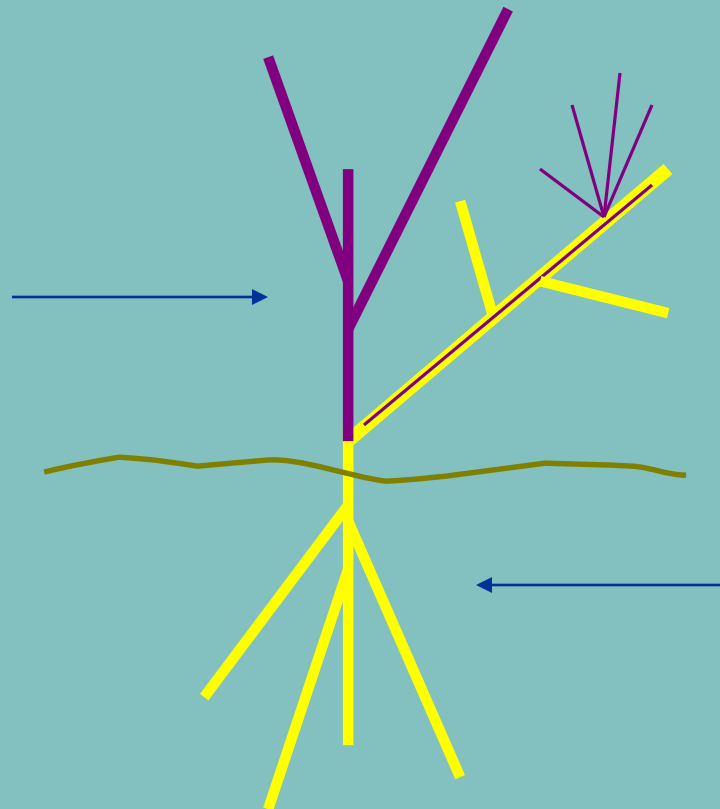
Sorbus aria

10. 5 kruisingen (hybriden)

c. entbastaard (entchimaer)

Cytisus purpureus

Laburnum anagyroides

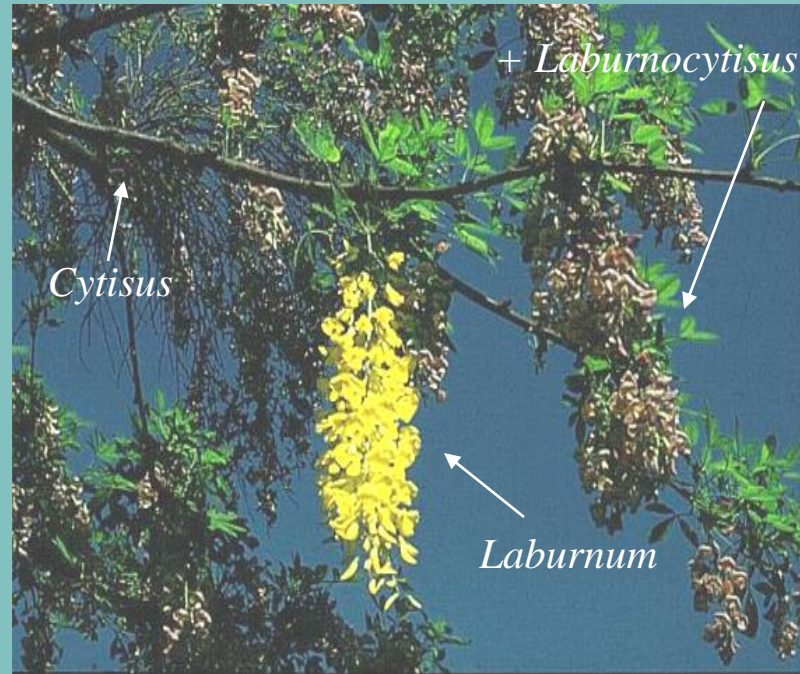

10. 5 kruisingen (hybriden)

c. entbastaard (entchimaer)

Cytisus purpureus

+ *Laburnocytisus adamii*

Laburnum anagyroides

10. 5 kruisingen (hybriden)

c. F1-hybride (heterosis-teelt)

Ouders worden gekruist in een plantenlaboratorium: de eerste generatie (F 1) blinkt uit in groei, vorm en uniformiteit.

F1

F2

In de generatieve nateelt (F 2 en verder) splitsen ze zich uit in andere, afwijkende vormen.

Begonia

11. Benaming van cultivars

- Cultivars worden geschreven met een hoofdletter en tussen enkelvoudige, bovenaan geplaatste aanhalingstekens: *Prunus subhirtella* 'Autumnalis'
- Vóór de naam mag de afkorting cv. worden geplaatst: *Picea pungens* cv. 'Glauca'
- Namen na 1959 gegeven moeten fantasienamen zijn, in een moderne taal gesteld: *Picea pungens* cv. 'Koster'

11. Benaming van cultivars

- Handelssynoniemen zijn toegestaan:
  - Wanneer de naam moeilijk uitspreekbaar is (vertalen):
'Oiseau Bleu' – *'Blue Bird'*
  - Persoonsnamen *niet* vertalen: dus niet
'Charles' – *'Karl'* – *'Karel'*
  - Soms een geheel nieuwe naam:
'Spitfire' – *'Frau Alfred von Mautner'*
  - Patentgewassen hebben dikwijls twee namen:
'Belfast'® – *'Macci'* (® = merkenrechtelijk beschermd)

11. Benaming van cultivars

■ Bijzonderheden:

- Vroeger *hybridesoortnamen* (zónder cv. naam):
Aesculus x carnea – *x Cupressocyparis leylandii*
- Van deze cultuurhybriden bestaan weer selecties (nu wél met cv. naam):
Aesculus x carnea 'Briotii'
- Vroeger bij hybriden: een nieuwe soort aanduiding (b.v. media, intermedia, hybrida): *Berberis x media 'Parkjuweel'*
- Nu: géén soort aanduiding, maar direct na de geslachtsnaam de cv. naam:
Pyracantha 'Orange Charmer'
- Bij groepen cultuurhybriden: groepsnaam plus cv. naam:
Tulipa (darwinhybriden) 'Apeldoorn'